

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา คือ กุญแจที่นำไปสู่การแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่าถามเหล่านี้ เป็นประเด็นที่ผู้นำทางการเมือง มักกล่าวกันอยู่เสมอ การศึกษา จะแก้ปัญหาทุกอย่าง ได้จริงหรือ ตามหลักวิชาการสร้างประเทศให้ทันสมัย การศึกษาเป็นการสร้าง และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในสังคมในทุกๆภาค ไม่ว่าจะเป็น ภาคเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรม ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ มีการศึกษาดีจะเป็น กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน

การศึกษา จึงเป็นตัวแปรที่สำคัญ ที่ผู้นำประเทศที่มีสายตาไกล จะต้องนำมาพิจารณาประกอบในการสร้างชาติในยุคโลกาภิวัตน์ระบบการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้าน นโยบายและระบบการจัดการ นโยบายการศึกษาจะเพิ่ม กลยุทธ์การมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนมากขึ้นเนื่องจากภารกิจในด้านการพัฒนา บุคลากรนั้นเป็นต้นทุนสูง และผลลัพธ์มองเห็นแง่อนาคตการผลักดันให้เอกชน เข้ามาร่วมรับผิดชอบมากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลง ด้านนโยบายที่เห็นชัดขึ้น ใน ยุคปัจจุบัน (วัชระ พรรณเชษฐ์, 2537)

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการ เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารไม่ว่าจะเป็นระดับการสื่อสาร ด้วยดาวเทียม การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ระบบการศึกษา ในยุคปัจจุบันพัฒนาไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นกลไกสำคัญ ที่เติบโตมาพร้อมกับ การสร้างสังคม ให้ทันสมัย ในยุคโลกาภิวัตน์นี้อย่างรวดเร็ว ทำให้บุคคลในสังคม ปรับตัวแทบไม่ทัน ดังข้อความที่ว่า เมื่อพูดถึงยุคโลกาภิวัตน์ มักจะนึกถึง ยุค IT (Information Technology) อากาศ ยุคนี้เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าไปอย่างมากมาย มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจริงๆ ไม่เพียงแต่เท่านั้น ปัญหาอื่นๆ ก็

ยังมี เช่น ความยากจน ความอดอยาก โรคภัยไข้เจ็บ ยาเสพติด และพบว่า คุณธรรมค่อยๆ ลดน้อยลงไป ปัญหาสังคมเกิดขึ้น เพราะความเห็นแก่ตัว เพราะ ฉะนั้น อย่าคิดว่าการจัดการศึกษา จะมุ่งเห็นเทคโนโลยีอย่างเดียว ต้องมาดูว่า เป้าหมายการศึกษา เป็นอย่างไร ต้องการให้เด็กเจริญเติบโต มีความรู้เฉลียวฉลาด แต่คนฉลาดบางคนก็จะโกงบ้านโกงเมือง ดังนั้น ความฉลาดอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องมองคุณธรรมด้วย เฉลียวฉลาดแต่ขาดคุณธรรมไม่ได้ ต้องมีเมตตา เห็นอกเห็นใจคนอื่น รับผิดชอบต่อชาติ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ทำทุกสิ่งทุกอย่าง แล้ว ต้องมีความสุขความสงบ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จะมีการสร้างคนให้เป็น ผู้เชี่ยวชาญในทุกๆ ด้านแต่ในยุคนี้ เราไม่ต้องการอย่างนั้น เราต้องการคนที่เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ คือเป็นอัจฉริยะและมีคุณธรรมด้วย นั่นคือ เป้าหมายของการศึกษา วัฒนธรรมประเพณีของไทย เป็นสิ่งที่ช่วยให้มีคุณธรรม มีความสุขความสงบในชีวิต (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2538)

อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยี ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดการระบบการศึกษา ก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การทบทวนบทบาทหน้าที่ของการสอน เป้าหมายและคุณค่า ส่วนเทคโนโลยีก็เป็น ตัวเสริมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

รัฐมีหลักความเชื่อพื้นฐานว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการ พัฒนาคนให้มีคุณภาพ และมีความรู้ความสามารถที่จะปรับตัวได้ อย่างรู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อให้การมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาค้นพื้นฐานของประชาชน ทุกคน โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านวิชาการ และทักษะวิชาชีพ มีจิตสำนึกด้านวิทยาศาสตร์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรับผิดชอบในสังคม มีศีลธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรม มี สุขภาพ มีความเคารพยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการ ปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พร้อมทั้งจะ ศึกษาต่อเพื่อประกอบสัมมาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ตลอดจนเป็นกำลัง สำคัญในการพัฒนาประเทศ (กรมสามัญศึกษา, 2537)

การบริหารโรงเรียน เป็นเรื่องที่มีขอบข่ายกว้างขวาง และ ยุ่งยากสลับซับซ้อนมาก ดังนั้น การบริหารที่นำจะเกิดผลดีในสถานการณ์ปัจจุบัน น่าจะถือว่าการบริหารเป็นภารกิจร่วมกันของทุกคน ที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่ของผู้บริหารคนเดียวโดยเฉพาะ นั่นคือ พยายามให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารในขอบเขตอันเหมาะสมควร (ธีระ ฤกษ์เจริญ, 2524)

องค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะทำให้การจัดการศึกษา ได้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว คือ ผู้บริหาร ผู้บริหารต้องเป็นบุคคล ที่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำที่ดี เป็นจุดรวมของทุกๆ คนในองค์การเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีพฤติกรรมการบริหารที่ดีและมีคุณลักษณะและคุณธรรมที่ดี งานบริหารเป็นงานหนักผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารและทำงาน อาจกล่าวได้ว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ คือผู้ที่สามารถเอาความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคน มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528) ผู้บริหาร จึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อผลงานของส่วนรวม

ผู้บริหารโรงเรียน มีหน้าที่อำนวยความสะดวก กระตุ้น และช่วยปรับปรุงมาตรฐานการสอนของครูในโรงเรียนให้สามารถปฏิบัติงาน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารผู้เดียวไม่สามารถทำงาน ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ต้องอาศัยผู้ร่วมงาน คือครู ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง งานจะมีประสิทธิผลได้ ครูจะต้องทำงานด้วยความสบายใจและพอใจที่จะทำงาน (พนัส หันนาคินทร์, 2526)

สมปอง เพ็ญนอก (2532) เป็นผู้หนึ่งที่ทำให้ความสำคัญต่อผู้นำว่า ในการบริหารนั้น ไม่ว่าจะเป็นองค์การขนาดใหญ่หรือเล็กความสำเร็จหรือความล้มเหลวของงาน มักจะขึ้นอยู่กับบุคคลที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่หรือรับตำแหน่งผู้บริหาร ทั้งนี้ได้อ้างถึงขงจื้อ นักปรัชญาของจีน ซึ่งท่านผู้นี้ได้ให้หลักการบริหาร ตามรัฐประศาสนศาสตร์ว่า "ประเทศจะเจริญก้าวหน้า พลเมืองจะมีความสุขได้ ย่อมอยู่ที่ผู้ปกครองประเทศ รู้จักใช้คนให้ถูก เลือคนมาแต่งตั้งให้เหมาะสมกับตำแหน่ง"

เนื่องจากผู้วิจัยเอง เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาคนหนึ่ง ที่มีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารการศึกษา ในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นการจัดการ

ศึกษาเพื่อสร้างสมดุลให้แก่สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ การศึกษา นอกจาก จะผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพเข้าสู่ตลาดแรงงาน และศึกษาต่อในระดับสูง แล้ว บุคลากรเหล่านี้ จะต้องเพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติ ของความเป็นไทย มีความรู้ความเข้าใจในสังคมไทย ส่งเสริมการรักษาคุณค่า ของวัฒนธรรมในสังคม และพัฒนารักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความสมดุลของการพัฒนา ให้เกิดขึ้นในสังคม จึงมีความสนใจที่จะศึกษา เกี่ยวกับสมรรถภาพ ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถภาพด้านความรู้ ด้านพฤติกรรมการบริหาร และด้านคุณลักษณะและเจตคติ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา สมรรถภาพด้านความรู้ ด้านพฤติกรรมการบริหาร ด้านคุณลักษณะและเจตคติ ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

1) ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- (1) กลุ่มผู้บริหาร
- (2) กลุ่มครูผู้สอน

2) การศึกษาสมรรถภาพของผู้บริหารโรงเรียน มุ่งเน้นเฉพาะ 3 ด้าน ดังนี้

- (1) ด้านความรู้
- (2) ด้านพฤติกรรมการบริหาร
- (3) ด้านคุณลักษณะและเจตคติ

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1) สมรรถภาพ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านพฤติกรรมการบริหารและด้านคุณลักษณะและเจตคติ ที่เหมาะสมแก่การบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้

2) ความรู้ หมายถึง ความรู้ทั่วไปและความรู้เกี่ยวกับการบริหาร

3) พฤติกรรมการบริหาร หมายถึง การปฏิบัติงาน หรือการกระทำที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงออกทางกล่ามเนื้อ ความคิดและความรู้สึกเพื่อดำเนินงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัย คน เงิน วัสดุสิ่งของเป็นปัจจัยในการปฏิบัติงาน

4) คุณลักษณะและเจตคติ หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวของผู้บริหาร ที่แสดงออกด้วยการประพฤติปฏิบัติ ในสิ่งที่ดีที่สังคมเห็นว่าถูกต้อง ดีงาม

5) ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่มีตำแหน่งหรือทำหน้าที่ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย

6) ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่งานสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบถึงความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน เกี่ยวกับสมรรถภาพ ด้านความรู้ ด้านพฤติกรรมการบริหาร และด้านคุณลักษณะ และเจตคติ ของผู้บริหารโรงเรียน
- 2) ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ทราบเกี่ยวกับสมรรถภาพของตนเอง
- 3) ผลการวิจัย จะเป็นแนวทางหนึ่งในการปรับปรุง สมรรถภาพของ ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป
- 4) เป็นข้อมูลนำเสนอหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อวางแผนพัฒนา คุณภาพ ผู้บริหารโรงเรียนต่อไป